

Recomandăm cu căldură lucrarea *Muzeul Național de Istorie al României. Catalogul Colecției Lapidarium. I. Piese greco-romane*, aceasta fiind în opinia noastră, un instrument folositor pentru specialiști și o lectură plăcută pentru cei interesați.

Ana Cristina Hamat

C. Găzdac, M. Neagoe, Ágnes Alföldy-Găzdac, Oana Neagoe, Drobeta. Orașul nepărăsit al Daciei romane, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2015, 274 p., 17 planșe.

Din multe puncte de vedere, lucrarea de față este o îndreptare pentru semiumbra nemeritată în care a intrat arheologia romană de la Drobeta. De aceea, inițiativa autorilor este cu atât mai salutară, prin această lucrare ei reușind să restaureze locul important al Drobetei pe harta Daciei romane. Ne referim, în primul rând, la vizibilitatea pe care o are acest oraș printre specialiști, pentru că această lucrare se adresează în primul rând specialiștilor, având în vedere faptul că în ultima vreme Drobeta a intrat într-un con de umbră în privința publicării materialului, salvarea venind de la foarte puținii specialiști care de-a lungul timpului au reușit să mențină viu interesul pentru descoperirile de epocă romană ale orașului. Din acest punct de vedere, lucrarea este cu adevărat o bucurie, deoarece pe lângă doi specialiști recunoscuți, avem și participarea a doi oameni ai locului și, prin urmare, aceasta este și o carte de suflet, dar și un efort comun. Din punctul de vedere al materialului pus în discuție, considerăm că lucrarea este foarte importantă datorită materialul numismatic prezentat, o bună parte din el fiind chiar inedit.

Corpul lucrării se împarte în două capitole mari, prefațate așa cum se obișnuiește de un cuvânt înainte (p. 9–10) și de mulțumirile de rigoare (p. 11), fiind completată de o bibliografie specifică (p. 33–38), o listă a ilustrațiilor (p. 39–40) și de absolut necesarele hărți (p. 41–66), tabele (p. 67–80), grafice (p. 81–96), precum și de catalogul descoperirilor (p. 97–256) și planșe (p. 257–274). Primul capitol al lucrării, *Drobeta. Orașul și istoria sa* (p. 13–22), asigură explicațiile necesare pentru materialul studiat cu privire la contextul de descoperire, dar și câteva precizări mai generale, însă necesare. Autorii pornesc în acest demers de la istoriografia cercetărilor arheologice (p. 13–14), continuă cu informații asupra Drobetei pre-romane (p. 14–15) și romane (p. 14–16), cu o oprire asupra podului și a importanței sale pentru orașul roman (p. 16–17), precum și a portului (p. 17). De asemenea, sunt aduse în discuție castrul auxiliar (p. 18–20), termele castrului (p. 20–21), noile descoperiri de la amfiteatru (p. 21)

și necropolele Drobetei (p. 21–22). Acest prim capitol este binevenit și necesar, pentru a aduce la zi descoperirile din această zonă, cel mai bun exemplu fiind amfiteatrul descoperit în 2010, cât și pentru lămurirea unor anumite aspecte privitoare la contextul de descoperire. De mare ajutor sunt și cele 15 hărți și 9 planuri, care ilustrează cel mai bine situațiile prezente în catalog prin desene la scară, preluate din bibliografie, începând cu localizarea Drobetei pe *Tabula Peutingeriana* (harta 3), cu desenele făcute de Marsigli, dar și cu referințe moderne.

Al doilea capitol, *Comentarii Numismatice* (p. 23–38), este comentariul asupra materialului prezent în catalog. Acesta inventariază 1886 de monede intrate în colecție începând cu 1928 și până în 2014, cu precizarea că unele pot proveni chiar din cercetări mai vechi, 1928 fiind anul primei încercări de organizare a colecției numismatice a muzeului (p. 23). De asemenea, autorii menționează că numărul total de monede datate în epocă romană și care provin de pe teritoriul acestui sit se află în colecția muzeului. Pentru 327 dintre ele nu s-a putut stabili locul de descoperire exact. Sunt discutate aici cele două depozite monetare, primul fiind descoperit în zona necropolei de est, iar la doilea în zona castrului – acesta din urmă fiind cel mai târziu depozit descoperit pe teritoriul fostei provincii Dacia, având în vedere faptul că cele 31 de monede au fost datate între 395–435. Este importantă de menționat și identificarea a încă două monede care fac parte din primul tezaur, intrate ulterior în colecția muzeului (p. 24). Monedele izolate au fost împărțite pe perioade, pentru studiul acestora folosindu-se informațiile generale referitoare la producția și circulația monedei în Dacia și în apropierea acesteia, precum și în restul Imperiului. Autorii consideră că monedele anterioare domniei lui Traian au putut ajunge aici numai după cucerire, fiind vorba inclusiv de monede emise în timpul flavienilor sau al dinastiei iulio-claudice, dar și de monede republicane mai vechi, această concluzie are la bază presupunerea autorilor că informațiile despre perioada pre-romană nu sunt concludente. De asemenea, este scos în evidență și faptul că circulația monetară la Drobeta nu încetează după părăsirea provinciei, acest aspect i-a făcut probabil pe autori să numească Drobeta drept orașul nepărăsit al Daciei romane (p. 25). Tot în acest capitol, autorii lămuresc câteva probleme pentru piesele aflate în discuție, cum ar fi spectrul monedei (p. 25–26), nominalul acesteia (p. 27–28) sau situația monedelor provinciale și aprovizionarea cu monedă a orașului (p. 28–30). Sunt încorporate în text explicații pentru toate aceste situații, spre exemplu, numărul mic de monede cu nominal prețios (p. 27), prezența monedelor provinciale provenite din centrele grecești în număr destul de mare, alături de prezența emisiunilor de Nikaea din timpul lui Severus Alexander (p. 29). Unele dintre aceste situații confirmă situația generală din celelalte centre ale Daciei, iar altele singularizează acest centru și îi confirmă

orașului statutul de adevărată *poartă* a provinciei. Este important de văzut și de corelat cu istoria politică a Imperiului situația aprovizionării cu monedă, un număr de 18 monetării fiind remarcate până acum datorită monedei descoperită aici (p. 29). Sunt analizate și două studii de caz, prezența monedei în comparația dintre castru și oraș, precum și în raportul dintre Drobeta și Dacia. Toate acestea arată importanța Drobetei în sistemul economic roman, cu o dezvoltare graduală care culminează cu obținerea titlului de colonia și cu dezvoltarea economică de până la jumătatea secolului al III-lea. Începând cu jumătatea secolului al III-lea indicele aprovizionării cu monedă a orașului rămâne mai mare decât al provinciei, pentru ca în perioada părăsirii provinciei, indicele să atingă valori considerabile (p. 31), situație care se menține și pentru perioada 306–337, ca urmare a recuceririi unei părți din fosta provincie de către Imperiu. Pentru determinarea monedelor s-au folosit diverse determinatoare, listate în bibliografie și din care nu lipsește RIC, alături de alte 16 referințe bibliografice (p. 33–34).

Cele 10 tabele reflectă în mare descoperirile pe zonele menționate la capitolul unu, pe perioade, dar și pe emitenți. De asemenea, cele 12 grafice ilustrează grafic concluziile. Catalogul este realizat în același mod, cu specificarea datării, a nominalului, monetăriei, identificării în RIC, a axei, diametrului, greutateii, numărului de inventar, context arheologic și a bibliografie în cazul monedelor deja publicate. Se cuvine să mai remarcăm calitatea grafică deosebită a cărții, cu planșe de bună calitate, grafice și tabele care o fac ușor de înțeles și de urmărit. Din punctul de vedere al materialului, lucrarea introduce în circuitul științific o mare parte din materialul inedit, dintre care trebuie să-l remarcăm pe cel care provine de la amfiteatru.

Prin urmare, recomandăm cu căldură această carte tuturor specialiștilor interesați de vestigiile antice ale Drobetei în particular, dar și ale Daciei în general.

Ștefan Viorel Georgescu

Marko Popović, Smilja Marjanović-Dušanić, Danica Popović, *Daily Life in Medieval Serbia*, Clio, Belgrad, 2016, 298 p.

Consecință a muncii unei echipe formate dintr-un arheolog, un istoric de artă și un istoric documentarist, volumul apărut în limba engleză în traducerea lui Charles Robertson, destinat așadar mai ales publicului din afara granițelor Serbiei, aduce în prim plan un subiect polivalent, îndelung cercetat în istoriografia europeană, viața cotidiană. Desigur, primul gând conduce la *Istoria*